Це були найпрекрасніші шкіряні рукавички, які я будь-коли в житті бачила. Тонісінької, як трояндова пелюстка, вичинки, сліпучої, мов освітленої зсередини, гнідої масті (тої, що вмить наводить на гадку про цісарських коней та їхні єдвабні крупи на арені Hofreitschule!), делікатно помережані дрібнодірчастим рисунком на зап’ястку (все — ручна робота, о Господи!), вони вмить облягли мені руку міцним, любовним стиском "другої шкіри", після чого ту вбрану руку хотілося вже тільки гладити, як цісарського коня. Гладити і милуватись, розчепірюючи пальці проти світла, стискаючи й розтискаючи кулачок: ах!.. І так і ходити, і ніколи не скидати такої краси. Ну, тобто розлучитися з ними було понад мої сили.

Вони існували в одному екземплярі, як і належить мистецькому творові, — все в тій крамничці рукавичок було в одному екземплярі, жодна пара не схожа на іншу, одна від другої фантастичніша, але ці — ці впали мені в око відразу з порога, як погляд близької істоти в натовпі. І вони були акурат мого розміру — старенькому в плетеній камізельці, що сидів за прилавком, я спершу назвала була "шістку", але він похитав головою: ні, сказав своєю трохи шкарубкою, на віденський лад, англійською, у вас не шістка, а п’ять із половиною, спробуйте ось ці.

— Але я завжди купую шістку! — Ну що ви мені будете розказувати, добродушно засміявся він, я п’ятдесят років ці рукавички шию!

— Та-ак? То це ви їх і шиєте? І тут-таки продаєте? Ви — власник?

— Так, потвердив він — зі стриманою гордістю майстра, що знає собі ціну. Маленька крамничка на Mariahilferstrasse, куди я вступила знічев’я, штовхнувши двері з вулиці із суто туристичної цікавости "а тут що таке?", враз обернулася на лісову хатинку з казки — ту, куди прибивається героїня-втікачка, щоб зустріти там господаря підземного царства, який сам рубає дрова, носить воду й варить вечерю.

Аж шкода стало, що я так кепсько говорю по-німецьки, а старенький по-англійськи — в межах туристичного мінімуму, ні про що важливе не поговориш... Я люблю таких чепурних старших панів у камізельках — у моїй країні їх п’ятдесят років тому були винищили як вид, вивезли на Сибір ешелонами для худоби, і їхня відсутність у просторі мого зростання була ще видима — позначена, як на папері, вирізаними зяючими силуетами з підписаними внизу іменами. І мене щоразу гріє, коли бачу, що з них повиходило в інших, спокійніших краях. П’ятдесят років різьбити такі рукавички, повним циклом, від чинбарської виправки й розкрою до вишивання декоративних дірочок на поверхнях уявних рук, — чи не значить це стати Богом Рукавичок, єдиним таким не то на Відень — на цілий світ?..

"Сонячні рукавички", — так я їх відразу подумки охрестила: вони світилися. Навіть крізь ту паперову торбинку, в яку мені Бог Рукавичок їх запакував — з його надрукованим іменем, адресою — Mariahilferstrasse, 35, — і номерами телефонів (стаціонарних, не мобільних! — усе по-старосвітському солідно, з донесеною віддаленим, із 19-го століття, вітром вірою в упорядкований світ, де все роблять "навічно" — знаючи, що речі тривкіші за людей і колись свідчитимуть про нас нащадкам...). І навіть крізь торбинку відчувалася шовкова м’якість тонісінької, як трояндова пелюстка, шкіри. Я торкала їх і усміхалася. В лісовій хатинці мені було доручено скарб — оберіг, заблукалий з іншої доби. Хто сьогодні вже сліпатиме над такими рукавичками — кожна пара в одному екземплярі, жодна не схожа на іншу, — аби продавати їх за ті самі 50 євро, що й лапаті серійні обрубки в універмазі через дорогу?..

Потім я справила собі до них "окремого" дизайнерського светра. "Окрему" куртку. "Окремі" штани з тонкого замшу... Мені все здавалося, що мої "сонячні рукавички" вирізняються з будь-якого, хоч як старанно дібраного гардеробу, і вони таки напевно вирізнялися: вони вимагали інших ліній — вимагали ока дизайнера, закоханого у свою модель. По них можна було вивіряти, з яким настроєм що замишлялося й шилося: якісь речі рукавички приймали, якісь — без жодної видимої логіки відторгали, з місця й навідріз.

Восени 2004-го вони несподівано полюбили розгонистого вогненно-яскравого шарфа, з яким я проходила цілу Помаранчеву революцію, — хоча шарф був і геть не дизайнерський, і коштував утричі дешевше од рукавичок, а проте вони чудово між собою порозумілись, і кореспонденти стали навперебій фотографувати мене в помаранчевому шарфі й "сонячних рукавичках": ні-ні, не скидайте, будь ласка, лишіть, хай буде так!..

Тут могло б бути — само напрошується — продовження, і, наприклад, Хуліо Кортасар або навіть Пітер Хейґ напевно зробили б таке оповідання (а Тарас Прохасько б полінувався, але розповів би в кав’ярні!) — про те, як рукавички непомітно переходять від "тестування речей" до "тестування людей", як починають керувати життям героїні, "підказуючи" їй, де справжнє, а де підробка, вимітаючи з її житейського гардеробу фальшивих друзів, непотрібні зобов’язання, а з часом — і героїнині власні маски, помалу-малу "роздягаючи" її, як капустинку з листя, до голого качанчика, і тоді може виявитися, що качанчика-то й нема — що героїня сама не проходить "випробування чарівними рукавичками" й у фіналі якось драматично гине, зникає, йде на переплавку, а рукавички тонісінької, як трояндова пелюстка, вичинки залишаються сяяти на столі своєю єдвабно-гнідою шкіркою, чекаючи на нову власницю… Якось так.

Але насправді все було інакше (насправді все завжди буває інакше, аніж ми потім про те читаємо!). В травні 2005-го сталося те, чого на моїй пам’яті — тобто більш-менш зв’язно, від третього року життя, — ніколи зі мною не траплялось: я загубила рукавичку.

Можливо, висідаючи з таксі. Принаймні на хіднику її, загубленої, ніде не виявилось — я пройшла ще раз цілим тим маршрутом, на якому теоретично могла б її впустити, жадібно зазираючи в кожну без винятку урну на сміття. Все намарно: рукавичка зникла. Випарувалася. Щезла. Знялася в небо й полетіла. Згоріла, як шкурка Царівни-Жаби. Моя сонячна рукавичка з лівої руки. Рука стала гола.

І, здається, від третього року життя я ніколи так не ридала на голос. Тобто, розуміється, я ридала безліч разів, і поважніших приводів для цього за тих більш-менш зв’язних у пам’яті сорок років було в мене з подостатком, — але так — справді, ніколи: так ридають діти, вперше зіткнувшись із несправедливістю світу, в упорядкованість якого вже встигли повірити.

У дорослих це зветься крахом життєвого сценарію — і тоді вони не ридають, а лізуть у петлю або біжать до психотерапевта. Або ще якось пробують склеїти з друзок розбиту вазу — адже, що більше дорослішаєш, то більше впевнюєшся, що зрештою все в житті якось дається склеїти, зробити стерпним, хоча так, як могло бути, більше ніколи не буде, але нічого, не біда, все можна потроху направити, аби здоров’я… Так, зокрема, заявили мені мої домашні: ну що ти як дитина мала, тож маєш праву рукавичку, маєш адресу, телефони, а в Австрії скоро виходить у тебе книжка, будеш у Відні, зайдеш у ту крамничку й замовиш, хай тобі пошиють другу до пари!.. Можеш навіть поштою вислати цю непару, сказав чоловік, — подзвони зараз, домовся, а у Відні забереш уже готову!

Ні, бозна-чом уперлась я, поштою не буду. Віддати зацілілу рукавичку кудись на чужі руки, у безликі комп’ютерні поштові реєстри, здавалось мені зрадою — ніби цим я тільки потвердила б, що загублена рукавичка покинула мене таки заслужено, як у тій пісні — "не вміла нас шанувати"… Ні-ні, тільки наживо — тільки віч-на-віч із Богом Рукавичок у лісовій хатинці на Mariahilferstrasse. Один крок убік із гамірної торговиці, штовхнути правильні двері — і опинитися в затишній повстяній тиші, справді зеленій, ніби од пралісу за вікном, в дійсності ж од сукна під склом, на якому красуються розкладені різномасті — карі, гніді, вороні, гливі, цісаві — кожна пара в одному екземплярі, жодна не схожа на іншу…

Можливо, Бог Рукавичок запропонує мені чаю, і нам вдасться поговорити довше про справді важливі речі — про те, як можна п’ятдесят років робити своє, не зважаючи на підступаючу тобі під вікна

всесвітнім потопом Mariahilferstrasse. Я навіть завчила кілька особливо трудних зворотів німецькою на випадок, якби по-англійському він мене не зрозумів.

Слово чести, я хвилювалася.

Вільного часу у Відні мені цим разом випадала заледве година, і в ту годину входила ще дорога від готелю "Меркюр", що при Вестбанхофі, й назад. Тож надзвонювати на телефони з паперової торбинки (з укладеною в неї рукавичкою на праву руку) я почала ще з аеропорту — і продовжувала цілий час, поки не приїхало замовлене таксі. Жоден телефон не відповідав.

Під горло мені підступав нудотний стиск, серце калатало. За сорок хвилин у фойє готелю на мене вже мав чекати інтерв’юєр із популярного тижневика. Гаразд іще, що про свою книжку я давно вивчила напам’ять усе, що належить казати інтерв’юєрам, — готовими блоками, як аудіогід: а зараз натисніть кнопку 10. Була осінь, у повітрі сочилася мокрядь, уздовж недоречно в таку пору пістрявої Mariahilferstrasse горіли ранні вогні. На мені було те саме твідове пальто, в якому я навесні згубила рукавичку з лівої руки. Тут? — спитав водій. Тут, сказала я: принаймні двері були на місці — я дивилася тільки на них.

…А більше нічого на місці не було.

Це було однаково, як коли б прийти увечері додому, відчинити двері своїм ключем — і вгледіти з порога чужу, зовсім інакше вмебльовану квартиру, в якій мешкають чужі люди — за всіма ознаками вже давненько — і здивовано повертають до тебе-натрута свої чужі потривожені обличчя. Шалики, пояси, хай-тек декор, пластик замість дерева. Інше освітлення, вертикальні вітрини-куби, все стерильно-біле, купа людей — і зовсім інший запах. Замість опинитися в паралельному вимірі, я опинилася в відділі аксесуарів універсального магазину.

GruessGott, darf ich Ihnnen hilfen[1]? — підступила до мене гламурна пані з штудерною чорнявою зачіскою й флуоресцентними нігтями.

Я, затинаючись по-англійському, витягла свою паперову торбинку — оберіг, за яким мене мали впізнати на вході в підземне царство (може, блисла шалена думка, тут є ще одна кімната, схована, і лісова хатинка тепер там?..). Косуючи навсібіч у пошуках потайних дверцят (за тою куртиною?.. ні, там, схоже, якась підсобка…), тлумачилася: ось рукавичка, куплена тут позаторік, ліву я згубила…

Прошу, прошу, радісно кліпала пані флуоресцентними нігтями, — рукавички в нас тут! (Безликі серійні обрубки звисали з прищепок, як тушки в різницькій.) Ні, ви не зрозуміли — я хочу таку саму…ThisisRoeckl! — повторювала пані, і це звучало пронизливо, як воронячий скарк (…і ворон кісток не збере…), — ось, ось наші рукавички! Моя її видимо дратувала, наче вигульклий на яв речовий доказ якогось укритого нечистого діла, в якому вона теж брала участь, і всяке нагадування про те було їй неприємне: Рюкль, Рюкль, that’sRoeckl, — як "цур мене, цур"…

А де старший пан, який тут сидів, де рукавичковий майстер? — спитала я, і тут пані Ворона скрикнула як ужалена, вже не стримуючись, німецькою: — Er ist tod!! — ніби захряпнула мені перед носом двері й прогурчала зсередини засувом. І повторила англійською, вже чемніше: старший пан помер, Рюкль відкупив по ньому місце.

Коли це сталося? — спитала я, тамуючи дрож і наперед знаючи відповідь. Весною, сказала пані Ворона, десь у травні. Он як, у травні. Справджувати ще й дату не було сенсу, все й без того було очевидно: відходячи, він забрав свою рукавичку назад, мертві так часом роблять — коли хочуть лишити живим познаку на пам’ять. Це надійніше од слів.

Поруч скреготали двері, товстуха в пуховій куртці просила показати їй гаманця, за спиною дві росіянки голосно перебирали розвішані шалики. Хтось зазирав із вулиці, десь за куртиною грав мобільник.

Нічого не лишилось, ніщо не нагадувало. Помер — як пішов на переплавку. На рециклізацію. А сонячні рукавички, місячні рукавички (марсові, юпітерові, венерині, сатурнові?..), рукавички для кохання, рукавички для скорботи, гливі, цісаві, гніді, вороні, карі, які ще недавно населяли цей простір, — що з ними всіма сталося? Розпродали на гаражному сейлі?..

Вголос я спитала, стараючись звучати більш-менш буденно: і що, ніхто не вспадкував його бізнесу? Пані Ворона зробила міну, яка одночасно виражала належну небіжчикові шану й ледь поблажливе співчуття до цілковитої безперспективности його бізнесу — мовляв, ну, ви ж розумієте... О так, я розумію. Розуміти — це взагалі моя професія, письменники на те й є, щоб усе і всіх намагатися зрозуміти й розповісти про це словами — вичинивши їх попередньо до фактури трояндової пелюстки, аби були гнучкі й податливі, і розкраяти мову так, щоб облягла читачеві тяму, як руку "другою шкірою", — без розуміння нічого цього не вийде, хоча в усіх високих офіційних паперах ми числимося під зовсім іншою рубрикою — Entertainers, і платять нам, як і в крамницях готового одягу, вже так само не за труд, а за бренд...

Roeckl, das ist Roeckl — прекрасне місце на "червоній лінії" головної торгової вулиці, мусило коштувати силу грошей. Можна собі уявити, яка за нього зчинилася бійка по смерті Бога Рукавичок, це ж цілий маєток. Але хто-небудь може мені сказати — що, ніхто більше у Відні не шиє таких рукавичок? Чи хтось іще взагалі зостався серед живих, хто вміє пошити такі рукавички? Невже мені випало стати свідком загибелі цілого мистецтва — як одної з тих тихоокеанських мов, які щороку зникають із лінґвістичних атласів, назавжди замуровуючи нам вхід до озвучуваних ними паралельних світів?..

Чому він нікому не передав свого ремесла? Чому не знайшовся хто-небудь не від світу цього, такий трохи схибнутий, бородатий ботан-фетишист, закоханий у жіночі руки, або просто в дівчину, якій хотів би подарувати найпрекрасніші у світі рукавички, — для цього навіть не конче бути схибнутим, Бог Рукавичок теж же напевне з цього починав, і,

найімовірніше, та дівчина йому відмовила, а потім п’ятдесят років він подумки гладив жіночі руки з тою самою ніжністю, і всі ми, хто хоч раз був купив його рукавички, розтягли, розскубли цю ніжність по шматочку, як голодні гуси, і незчулись, як її не стало, — як же так, що ніхто не впізнав, не похопився перейняти цієї мови?.. В кожного великого майстра мають бути учні — а він же був великий майстер, я ще маю доказ, можу показати — одна рукавичка гнідої масти на праву руку, дивіться, яка ніжна й чула, як жива істота, ніхто не хоче приміряти?..

Спробуйте! Хто сміливий, агов, дівчата! Ну чого, чого ви втікаєте — чого боїтесь?..

…Ні, ось це останнє вже вигадка, цього вже не було. Я не трясла останнім зацілілим твором майстра перед очима схарапуджених рюклівських продавчинь, і не виголошувала полум’яних промов, розлякуючи клієнтів (тут могло б бути ще одне оповідання, де героїню забирає поліція, таке трохи голлівудисте, вуді-алленисте, але на жіночий лад — чом би й ні, 60-ті повертаються, жіноче бунтарство знову в тренді…). Але цього не було. Натомість я чемно купила в пані Ворони пару якихось тих серійних обрубків не надто кислотного кольору(ні разу звідтоді їх не вдягла!) — заплатила за інформацію.

А потім невидюще йшла по Mariahilferstrasse, раз у раз наштовхуючись — Entschuldigung! — на інші перехожі тіла, і думала, сковтуючи сльози впереміж із дощем: могло б бути оповідання, ах яке могло б бути оповідання, гінке й летюче, як під диктовку з неба! — от просто зараз замкнулась би в номері й написала б — якби на мене не чекало умовлене інтерв’ю, а потім виступ у Міській бібліотеці, потім вечеря з організаторами, а вранці-рано — літак: звичний уклад нашої літературної торговиці. Я ж бо також працюю в крамниці готового одягу. Бог Рукавичок даремно на мене понадіявсь.

…І ви також забудьте, що оце щойно тут прочитали. Все одно колись усі старанно понавишивані нами слова зітруть з електронних носіїв задля економії місця — і на білому екрані якого-небудь новітнього

суперґаджета осені-2063 заблимає закличне гасло, котрим дедалі рясніше заліплятимуть пустоти по всіх замурованих входах:

ТУТ МОЖЕ БУТИ ВАША РЕКЛАМА.

Вересень 2013 р.

[1]Доброго дня, чи можу вам допомогти? (нім.)